

Μνήμη Francisco Ponzán Vidal

Raúl Mateo Otaí

Το καλοκαίρι του 2004 πραγματοποιήθηκε μια εντατική προσπάθεια αρκετών ατόμων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Αραγονία για την ανάδειξη της μνήμης του Ρονζάν. Έτσι, στις σελίδες επιστολών πολλών αστικών εφημερίδων δημοσιεύτηκαν μακροσκελείς επιστολές από την CNT-Huesca και τον J.A. Pina, υπήρξε άρθρο στο περιοδικό *Criterio Aragonés* από τον καθηγητή και συγγραφέα Víctor Juan Barroy, σχόλια και ειδήσεις στην έκδοση του Οκτώβρη 2004 (αριθ. 8) του *Cuadernos de Cazabaret* του Javier Díaz στο Mas de la Matas (της Teruel) καθώς και μια σύντομη τηλεοπτική εκπομπή μεγάλης διάρκειας στο Aragon Television Channel τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, συμπεριλαμβανομένης μίας συνέντευξης, μεταξύ άλλων, του Αραγονέζου Floreal Samitier, που ζούσε στην εξορία στη Γαλλία. Επιπλέον, στη δεύτερη έκδοση (Δεκέμβρης 2003) του ενημερωτικού δελτίου Huesca-Info που κυκλοφορούσε το Ateneo Libertario "Ramón Acín" στην Huesca δημοσιεύτηκε βιογραφία του Ρονζάν. Αλλά στη γενέτειρά του, δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί έστω ένα απλό αφιέρωμα στον Ρονζάν, δημόσια συνάντηση ή αναμνηστικό γεγονός. Έτσι, εδώ παρατίθεται ένα σύντομο περίγραμμα της ζωής του.

Ο Francisco Ponzán Vidal. Γεννήθηκε στο Oviedo, στις 30 Γενάρη 1911 και πέθανε στο Buzet της Γαλλίας στις 17 Αυγούστου 1944.

Γνωστός απλώς ως Paco, Gurriato ή (εξαιτίας της κοντοφθαλμίας του) El Gafas. Έζησε στο No 9, Calle Costanilla de Arnedo της Huesca με τη χήρα μητέρα του Tomasa Vidal Bellostas και τις αδελφές του Pilar, Susana και Carmen. Παρακολούθησε το Salesian College στην Huesca. Σε ηλικία 14 ετών ξεκίνησε την εκπαίδευσή του ως δάσκαλος στη Σχολή Εκπαίδευσης Δασκάλων στην Huesca, έχοντας κερδίσει δωρεάν υποτροφία ως ορφανός. Ήταν εκεί που βγήκε τον μέντορα και σύντροφό του Ramón Acín, του οποίου έγινε γρήγορα ένας από τους μαθητές.

Στην ηλικία των 18 χρόνων αποφοίτησε ως δάσκαλος και εργάστηκε στα χωριά της περιοχής Iras κοντά στο Jaca και το Sabiñánigo, ενώ αναμείχθηκε με τα συνδικάτα της CNT. Εργάστηκε επίσης στο Castejon de Monegros και τελικά κέρδισε μια θέση δασκάλου στο Baos-Corzán, στην πόλη Mazaricos στην La Coruña. Δίδαξε επίσης στην Άνω Αραγονία και σε τοποθεσίες όπως Borrés, Noves και Berdún. Υπηρέτησε στην επιτροπή του Ateneo Cultural Libertario (Ελευθεριακό Πολιτιστικό Αθήναιο) στην Huesca και ήταν ενεργός και εξέχων αγωνιστής της CNT της ίδιας πόλης.

Η πορεία της ιστορίας, όμως, έκανε αυτόν τον εκπληκτικό αναρχικό, που διέθετε μια μεγάλη ηθική παρουσία και μια ζωντανή αίσθηση αλληλεγγύης, έναν εραστή της ελευθερίας, του πολιτισμού και της παγκόσμιας ειρήνης, έναν παράνομο και έναν σκληροτράχηλο μαχητή.

Το 1930 συνελήφθη μετά από μια εξέγερση στο Jaca και φυλακίστηκε στις 29 Δεκέμβρη 1932 για την υποστήριξή του σε εργάτες ενός εργοστασίου χημικών στο Sabiñánigo, οι οποίοι συνελήφθησαν και κατηγορήθηκαν για την ανατίναξη του σπιτιού του διευθυντή της εταιρείας. Δικάστηκε με την κατηγορία ότι απείλησε τον Señor Berges, διευθυντή της Εταιρείας Ηλεκτρικού και Βιομηχανίας της Αραγονίας,

με την ακόλουθη ανώνυμη αποστολή: "Γνωρίζουμε ότι αισθάνεστε ήσυχος για το ότι ότι πολλοί νέοι που μόλις ξεκινούν τη ζωή τους στέλνονται στα κελιά (...) θα είμαστε ειλικρινείς μαζί σας. Ο λόγος μας είναι η δέσμευσή μας (...) αν δεν αθωωθούν οι κρατούμενοι του Sabiñánigo, θα πρέπει να συνάψετε ειρήνη με τον Θεό σας (...) πριν περάσουν πολλές μέρες, κάποιος θα απαιτήσει την πληρωμή του λογαριασμού σας, που είναι, τουλάχιστον, αστρονομικός (...) Μην ξεχνάτε ότι ένας αναρχικός ποτέ δεν αθετεί το λόγο του (...) Είτε οι φυλακισμένοι θα απελευθερωθούν είτε θα σας φυτέψουμε μια σφαίρα (...) Εσείς επιλέγετε ... Υπογραφή: Ένας αναρχικός".

Και τα δώδεκα μέλη της επιτροπής των ενόρκων έλαβαν επίσης ανώνυμα μηνύματα υπογεγραμμένα από τους "φίλους του θανάτου": "... η ζωή σας εξαρτάται από αυτό, γιατί, αν οι κατηγορούμενοι του Sabiñánigo καταδικαστούν (...) η πρόταση που και εμείς θα έχουμε και την οποία πρέπει να εφαρμόσουμε χωρίς δισταγμό, θα είναι ο θάνατος".

Τον Ιούλιο του 1933 καταδικάστηκε σε δύο μήνες υπό κράτηση. Στην ελευθεριακή εξέγερση τον Δεκέμβρη του 1933 συνελήφθη και βασανίστηκε από την αστυνομία στη Σαραγόσα. Το 1934 συνελήφθη ξανά και κατηγορήθηκε για βοήθεια και συνέργεια στην απόδραση από τη φυλακή της Huesca δέκα φυλακισμένων από το Alcalá de Gurrea και το Torros, μεταξύ των οποίων και ο Máximo Franco.

Αντιμέτωπη με το στρατιωτικό πραξικόπημα το 1936 και την αδράνεια των δημοκρατικών αρχών, η CNT απαίτησε όπλα και εισέβαλε σε οπλοστάσιο προτού συγκροτήσει στρατιωτικές φάλαγγες στο Cuatro Escquinas και το El Coso. Μέσα σε μια ένταση στο κτίριο της Πολιτειακής Κυβέρνησης, ο παρορμητικός Ronzán ανακατέστηκε στην τάξη από τον Ramón Acín που φώναξε "Paco, θα μας οδηγήσεις όλους στον θάνατο"... Αλλά ο Acín είχε κάνει λάθος. Ο ίδιος συνελήφθη και εκτελέστηκε από τους αντάρτες του στρατού στις 6 Αυγούστου 1936. Με αποδεκατισμένη και εξαντλημένη την αντίσταση, ο Ronzán δραπέτευσε. Η αδελφή του, Pilar Ronzán, δασκάλα στο Jaca, συνελήφθη και φυλακίστηκε στο φρούριο Rápita για ένα χρόνο, ενώ άλλα 350 άτομα από το Jaca εκτελέστηκαν, όπως καταγράφεται στο εντυπωσιακό βιβλίο του Esteban C. Gómez "El Eco de las Descargas".

Ο Ronzán υπηρέτησε στην επιτροπή της κολλεκτίβας Angües και έγινε σύμβουλος μεταφορών και επικοινωνιών στο πρώτο Συμβούλιο Άμυνας της Aragon και μετά βοηθός γραμματέας για την πληροφόρηση και την προπαγάνδα. Ο επικεφαλής αυτού του τμήματος ήταν ο φίλος του, ο αναρχικός δάσκαλος Evaristo Viñuales. Μετά από τρεις μήνες και οι δύο παραιτήθηκαν και ο Paco επέστρεψε στη Συνομοσπονδιακή Φάλαγγα Roja y Negra (η οποία μετεξελίχθηκε στην ηρωική 28η Φάλαγγα Ascaso) επιχειρώντας στο μέτωπο El Vedado de Zuera.

Αρνήθηκε να φορέσει στρατιωτική στολή και εντάχθηκε στην αντάρτικη μονάδα "Los Libertadores" που συνδέθηκε με την 127η ταξιαρχία του αναρχικού Máximo Franco. Επιχείρησε πίσω από τις γραμμές του εχθρού, συλλέγοντας πληροφορίες, απελευθερώνοντας αντιφασίστες φυγάδες και πραγματοποιώντας επιδρομές σαμποτάζ. Με βάση το αρχείο του, έγινε υπολοχαγός του 10ου Σώματος του

Ανατολικού Στρατεύματος, υπηρετώντας με το SIEP (Ειδική Συνορειακή Υπηρεσία Πληροφοριών) μαζί με τα μέλη της CNT Faustino και Manuel Barrabés Asun (των οποίων οι αδελφές Violeta και Rafaela, μέλη της Ελευθεριακής Νεολαίας, είχαν δολοφονηθεί στην πόλη Huesca στις 23 Αυγούστου 1936 μαζί με εκατό άλλους από την Huesca στην πιο αιματηρή νύχτα φασιστικής τρομοκρατίας στην Huesca), τον Benito Lasvascas Coronas, τον Eduardo Santolaria Ferrer, τον Pascual και τον Eusebio López Lagarta, τον Prudencio Iguacel Pedrafita, τον Manuel Sus Dieste και τους σοσιαλιστές Angel Beltrán Calvo, Angel Cabrero Callau και Lorenzo Otal Biela.

Μετά την ήττα, πέρασε στη Γαλλία, αλλά νωρίτερα είχε φτιάξει κάποιους χώρους - κρυψώνες όπλων στην Ανδόρα, αφήνοντας πίσω του επαφές και βάσεις στήριξης με πρόθεση να συνεχίσει τον αγώνα. Κλείστηκε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Vernet στη Γαλλία, από όπου δραπέτευσε και, βοηθούμενος από ορισμένους εξόριστους ελευθεριακούς, το 1939 δημιούργησε το πρώτο ευρύ αντιφρανκικό δίκτυο διακίνησης αγωνιστών και όπλων στα Πυρηναία. Το 1940 τραυματίστηκε στην Boltaña, σε μια επιδρομή απελευθέρωσης φυλακισμένων μελών της CNT, μεταξύ αυτών και του φίλου και συντρόφου του Manuel Lozano Guillén από το Belver de Cinca (ο οποίος είχε υπηρετήσει ως κομισάριος της 127ης Μικτής Ταξιαρχίας της 28ης Στρατιάς) και ο οποίος έμελλε να εκτελεστεί στη Σαραγόσα το 1945.

Με τη γερμανική εισβολή στη Γαλλία, η ομάδα του Ronzán έθεσε τους οργανωτικούς του πόρους στη διάθεση του εκκολλαπτόμενου δικτύου Pat O'Leary, της πιο εκτεταμένης και σημαντικής γραμμής διαφυγής, συλλογής πληροφοριών και επικοινωνίας που εξυπηρέτησε την αντίσταση από το 1940 έως το 1944. Έτσι, ο Ronzán απέκτησε συνδέσεις με τις συμμαχικές μυστικές υπηρεσίες, βρετανικές και γαλλικές, ως μέρος του σχεδίου δράσης εναντίον του Φράνκο, αν και το Γενικό Συμβούλιο του Ελευθεριακού Κινήματος στην εξορία διαφώνησε με αυτό, οπότε αποκηρύχθηκε από την οργάνωσή του.

Χάρη στο δίκτυο αυτό διακινητών και οδηγών ορεινών περιοχών, εξέχουσα θέση μεταξύ των οποίων είχε ο Joan Catalá, σώθηκαν εκατοντάδες ζωές αντιφασιστών, Εβραίων και υψηλόβαθμων αξιωματικών που διέφευγαν στο Γιβραλτάρ και την Πορτογαλία.

Το 1942 ο Ronzán συνελήφθη και επέστρεψε στο στρατόπεδο Vernet, για να αποδράσει για δεύτερη φορά, αλλά τον Απρίλη του 1943 φυλακίστηκε από τις γαλλικές αρχές που εργάζονταν για το Γερμανικό Ράιχ. Παραπέμφθηκε σε δίκη, παραδόθηκε στη Γκεστάπο και φυλακίστηκε στην Τουλούζη. Από εκεί μεταφέρθηκε με 50 άλλους αντιφασίστες που εκτελέστηκαν όλοι και τα πτώματά τους κάηκαν στο Μπουζέ, μόλις δύο ημέρες πριν από την απελευθέρωση της Τουλούζης από τους Μακί.

Μετά από χρόνια υπόγειων αγώνων και εξασθενημένοι από την καταστολή, οι σύντροφοί του δεν μπόρεσαν να απελευθερώσουν τον Ronzán από τα χέρια των βαρβάρων ναζί. Σε μια διαθήκη που γράφτηκε στη στρατιωτική φυλακή του Τουλούζ, τον Δεκέμβριο του 1943, ο Ronzán έγραψε: “Θέλω η στάχτη μου να σκορπιστεί

κάποια μέρα στην ισπανική γη της Huesca μαζί με τον μέντορά μου, τον καθηγητή Ramón Acín και τον φίλο μου Evaristo Viñuales”.

Μετά θάνατον του απονεμήθηκαν διακρίσεις από τους στρατούς της Γαλλίας, της Βρετανίας, του Βελγίου και των ΗΠΑ. Αλλά στην πατρίδα του συνάντησε μόνο την πιο θλιβερή σιωπή και τη λήθη.

Με τη σιγουριά ότι κάποια μέρα θα μπορούσαμε να ανασύρουμε τη μεγάλη πέτρα που ο φασισμός και η συμβιβασμένη αριστερά είχαν τοποθετήσει πάνω στην κοινωνική ιστορία αυτής της χώρας, η μνήμη του συντρόφου Ρονζάν ζει στις καρδιές εμάς των ελευθεριακών.

Περισσότερες πληροφορίες υπάρχουν στη βιογραφία του Ρονζάν από τον Antonio Telléz με τίτλο “Ο αναρχικός στυλοβάτης: Francisco Ponzán Vidal (1936-1944). Οι αναρχικοί στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο και τα δίκτυα διαφυγής και φοροδιαφυγής στον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο.

**Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα “CNT”, το Νοέμβρη του 2004. Αγγλική μετάφραση: Paul Sharkey. Ελληνική μετάφραση: Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης.*

Σχετικός σύνδεσμος:

https://www.katesharpleylibrary.net/bk3jzv?fbclid=IwAR3mk5iyTb0_stHuGsxzw-F1JS8Lk7_CgEz0heqUm7C5842LFRQBIDXX7wAg